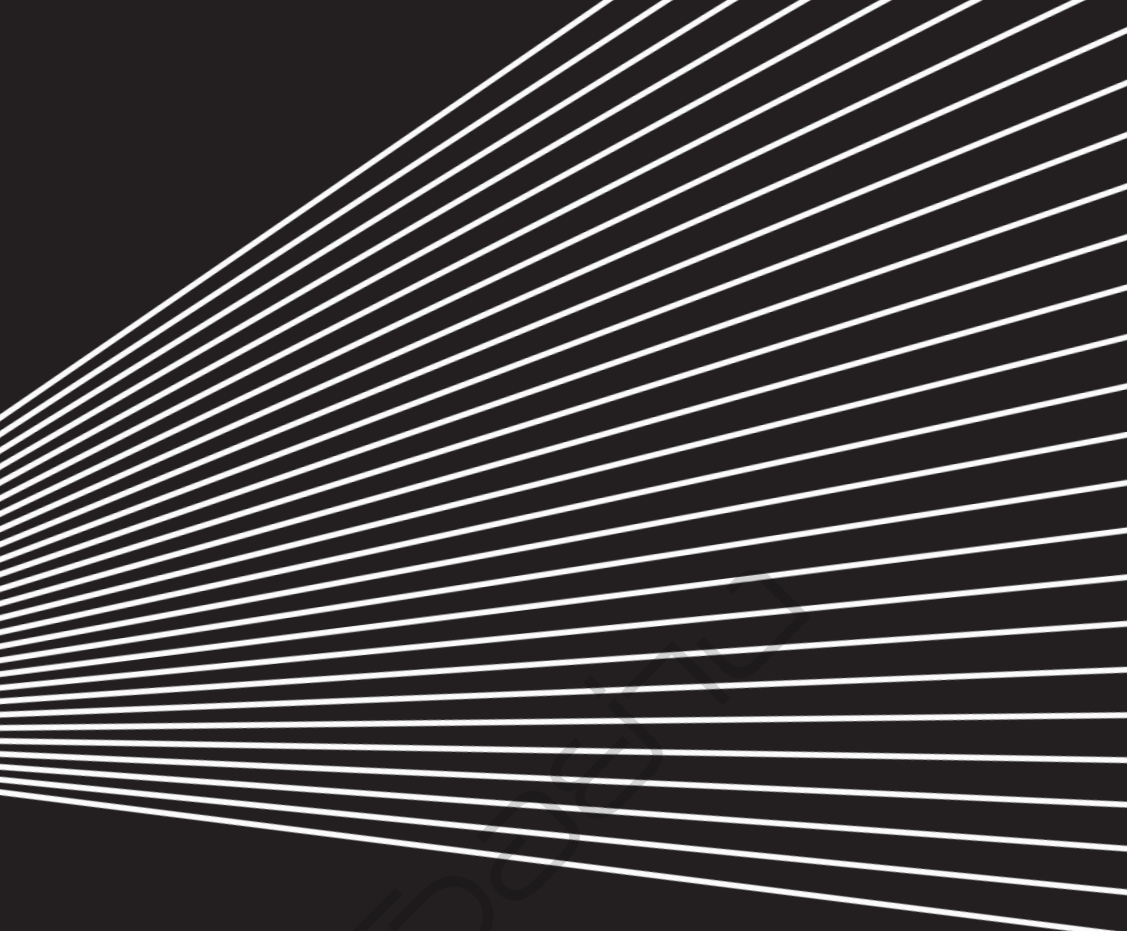

ชีวิต ผลงาน และเรื่องราวของเหล่านักคิดผู้อยู่ร่วมยุครุ่งเรือง
แห่งปัญญาญาณตะวันตกและตะวันออก

543

ปวงเมธีแห่งอารยกาล

543 BC

ปวงเมรีแห่งอารยกาล

นำชัย ชีววิวรรณ์

กรุงเทพมหานคร SUNDOGS 2566

543 BC ปวงเมธีแห่งอารยกาล • ดร. นำชัย ชีววิวรรณ

พิมพ์ครั้งแรก : สิงหาคม 2566

ราคา 420 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

นำชัย ชีววิวรรณ. 543 BC ปวงเมธีแห่งอารยกาล.

กรุงเทพฯ: SUNDOGS, 2566. 456 หน้า.

1. นักปรัชญา. 2. ปรัชญาเปรียบเทียบ. I. ชื่อเรื่อง.

921

ISBN 978-974-02-1850-0

ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : อารักษ์ คคณาท, สุพจน์ แจ้แจ้ว, นงนุช สิงห์เดชะ, รุจิรัตน์ ทิมวัฒน์

ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : มณฑล ประภากรเกียรติ

รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ : สุภชัย สุชาติสุธารธรรม, ประภาพร ประเสริฐโสภา

บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุณปาน • หัวหน้ากองบรรณาธิการ : ชนมน วังทิพย์

บรรณาธิการเล่ม : ชนมน วังทิพย์, ปวีศา เศวตติลา, รัฐนันท์ อนันตกุล

พิสูจน์อักษร : เต็มจิต อัครียะกุล, ณัฏฐคดี ไชติชนาวงศ์

กราฟิกเลย์เอาต์ : อรอนงค์ อินทรอุดม • ศิลปกรรม-ออกแบบปก : สิริรัตนา นวลนุ่ม

ประชาสัมพันธ์และการตลาด : ณัชกุล แซ่ลิ้ม, กชพร ทองลักษณ์วงศ์, ศิริญา สุวรรณโค, ณัชชา เขียววล

จัดทำโดย : บริษัทมิชชั่น จำกัด (มหาชน) 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ 1 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 1235

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มิชชั่น 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ 1 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 2000, 2108

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทงานดี จำกัด (ในเครือมิชชั่น) 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ 1
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 3350-3360

Matichon Publishing House a division of Matichon Public Co., Ltd.

12 Tethsabannaruean Rd., Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand

matichonbook

@matichonbook

@matichonbook

matichonbooks

matichonbook

ในกรณีที่หนังสือมีข้อผิดพลาดจากการพิมพ์ เช่น หน้าขาดหาย หน้าซ้ำ หน้าสลับ เข้าเล่มกลับหัว

กรุณาติดต่อมาที่ email: matichonbook.sales@gmail.com หรือ inbox matichonbook เพื่อขอเปลี่ยนแปลงใหม่

ส่งชื่อหนังสือจำนวนมากในราคาพิเศษ ติดต่อที่ บริษัทงานดี จำกัด โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 3353

ฝ่าย MATICHON PREMIUM PRINT : บริษัทมิชชั่น จำกัด (มหาชน) รับผิดชอบสั่งพิมพ์ทุกประเภท

PRINT

โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 2419, 2424 email: print.matichon@gmail.com Matichon Premium Print

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	7
คำนำผู้เขียน	10
ทำไมต้องเป็น 543 BC?	14
เฮลีส: ไม่ใช่กึ่งเทพเจ้า	32
อแน็กซิแมนเดอร์: โลกอนันต์และชีวิตแรก	52
พีธาโกรัส: จักรวาลแห่งตัวเลข	70
เอมเพโดคลีส: จักรวาลของธาตุ 4	88
โสเครตีส: เสียชีวิตรักษาปรัชญา	106
ฮิปโปเครตีส: จิตวิญญาณของแพทย์	124
เดมอคริตัส: ปริมาณที่แบ่งแยกไม่ได้	142
เพลโต: นักปรัชญาเอกตะวันตก	160
ยูโดซัส: คณิตศาสตร์ของจักรวาล	178
อริสโตเติล: ต้นธารสรรพวิชาตะวันตก	196
ยุคลิด: คณิตศาสตร์เปลี่ยนโลก	214
อริสตาร์คัส: โลกไม่ได้เป็นศูนย์กลางจักรวาล	230
อาร์คิมิดีส: ข้ำเคลื่อนย้ายโลกได้	246

อีราทอสเธนีส: ผู้คำนวณขนาดโลก	266
ฮิปปาร์คัส: 365.25 วันและอีกเล็กน้อย	282
ฮิสป: ผู้ทำให้สัตว์พูดได้	300
มหาวีระ: ผู้เผยแพร่หิงสาธรรม	320
พระพุทธรเจ้า: ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน	338
เหลาจื๋อ: วิถีแห่งเต๋า	356
จวงจื๋อ: ฝันซ้อนฝัน	376
ขงจื๋อ: ผู้วางจริยวัตรแบบจีน	394
กว่าจะเป็นเรือเอนสของส์แรกของโลก	412
 รายการที่มาภาพประกอบ	 430
รายการชื่อบุคคล	446
เกี่ยวกับผู้เขียน	454

คำนำสำนักพิมพ์

ท่ามกลางความมืดมนของความไม่รู้ เราเคยมีชีวิตอยู่รอดจาก
โหมงยำนั่นด้วยความศรัทธาต่อปวงเทพผู้เป็นคำตอบของคำถามว่า
ด้วยปรากฏการณ์ธรรมชาติมากมายที่มนุษย์ไม่อาจควบคุมได้และ
ไม่รู้จัก เราจึงสรรสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมากมายด้วยใจศรัทธาต่อเทพแห่ง
ผืนดิน เทพแห่งผืนฟ้า เทพแห่งปัญญา และบรรดาเทพเจ้าอีกมาก-
มายกว่าร้อยพันในปกรณัมปรัมปรา รวมถึงเทพกบฏอย่าง “โพรมี-
ธีอัส” ผู้ขโมย “ไฟ” อันเป็นสัญลักษณ์ของเหตุผลและสติปัญญาจาก
สวรรค์มามอบให้มนุษย์

ท่ามกลางแสงสว่างแห่งศรัทธา มนุษย์จำนวนหนึ่งคิดการใหญ่
ยิ่งไปกว่าการขโมยไฟของโพรมีธีอัส ด้วยการท้าทายคำตอบและ
ความเป็นไปที่เคยยึดถือว่ากำหนดมาโดยเทพเจ้า พร้อมความเชื่อ
ที่ว่าความจริงและความเป็นไปได้อีกมากมายนั้นไม่ได้ไกลเกินกว่า
ปัญญาญาณของมนุษย์เอง

แสงสว่างจากความคิดที่บันทึกราวและอารยธรรมมนุษย์ขึ้นมานั้นแสนน่าทึ่ง แต่แสงไฟจากปัญญาญาณและความสงสัยใคร่รู้อันไม่สิ้นสุดของมนุษย์นั้นก็ยิ่งใหญ่ไม่แพ้กัน

543 BC ปวงเมธีแห่งอารยกาล โดย ดร. นำชัย ชีววิวรรณ์
ชวนผู้อ่านย้อนเวลากลับไปยังห้วงเวลาเกือบสามพันปีก่อนหน้า เพื่อพบกับ 21 นักคิด นักปรัชญา นักวิทยาศาสตร์ และมหาบุรุษผู้เป็นต้นธารแห่งภูมิปัญญาทั้งในโลกตะวันออกและโลกตะวันตกโลกซึ่งล้วนมีชีวิตชีวาเกี่ยวพันทั้งก่อนและหลัง 543 ปีก่อนคริสต์ศักราช ช่วงเวลาที่ผู้เขียนเลือกให้เป็นจุดกึ่งกลางของ “การปะทุทางปัญญา” ครั้งสำคัญของอารยธรรมมนุษย์

ไม่ใช่เพียงการนำหลักตรรกศาสตร์มาพิสูจน์ทฤษฎีบททางเรขาคณิตหรือการอธิบายธรรมชาติด้วยวิทยาศาสตร์ แต่คือการแทนที่ความเชื่อด้วยหลักเหตุผลและการพิสูจน์

ไม่ใช่เพียงการจินตนาการถึงโลกหรือจักรวาลแรกเริ่ม แต่คือการปฏิเสธขอบฟ้าอันคับแคบที่เคยยึดถือตามกันมา

ไม่ใช่เพียงการครุ่นคิดเพื่อหาคำตอบสำเร็จรูปให้แก่โลกและชีวิต แต่คือการยืนยันว่ามนุษย์สามารถมองโลกใบเดียวกันได้ในแง่มุมที่หลากหลายไม่ตายตัว

ไม่ใช่เพียงการนิยามทฤษฎีใหม่ แต่คือการพิสูจน์ว่าพ้นจากพรมแดนความรู้เดิมออกไป ยังมีความรู้ใหม่รอให้ค้นพบอยู่ไม่สิ้นสุด

แม้จะไม่ได้รับมอบดวงไฟจากโพรมิธีอัซ แต่เมื่อมนุษย์จุดไฟ
แห่งปัญญาขึ้นมาด้วยตัวเองได้ครั้งหนึ่งแล้ว ดวงไฟนั้นย่อมไม่มีวัน
มอดดับ หากแต่จะหมุนเวียน สืบส่งผ่านมือมนุษย์ด้วยกันต่อไป เกิด
เป็นดวงไฟดวงใหม่ไม่รู้จบ

ดังที่ดวงไฟจากปวงเมธีแห่งอารยกาลเหล่านี้ข้ามพันยุคสมัย
มาจนถึงพวกเราในปัจจุบัน

SUNDOGS

คำนำผู้เขียน

หนังสือ 543BC ปวงเมธีแห่งอารยกาล นี้ เกิดขึ้นโดยบังเอิญจากการที่ผู้เขียนอ่านประวัติบุคคลสำคัญของโลกในหลากหลายสาขา แล้วพบว่า เป็นกลุ่มคนที่เกิดและใช้ชีวิตในช่วงเวลาคร่าวๆ ใกล้เคียงกับพุทธกาลหรือห่างออกไปก็ไม่มากนัก

คนเหล่านี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อกันเองมากบ้างน้อยบ้าง บ้างเป็นศิษย์อาจารย์กัน อาจแบบทางตรงหรือทางอ้อม บ้างมีอุปนิสัย และประสบการณ์คล้ายคลึงกัน บ้างอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน บ้างก็อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันอย่างสุดขั้ว แต่ที่สำคัญกว่าก็คือ ความคิด ความเชื่อ และปัญญาญาณของคนเหล่านี้ล้วนตกทอดและส่งผลกระทบต่อโลกในทุกวันนี้ ไม่ว่าเราจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม

ภารกิจของหนังสือเล่มนี้ได้แก่ การเล่าถึงชีวิต ผลงาน และความสำคัญของคนเหล่านี้อย่างง่าย ๆ ให้ผู้อ่านที่ไม่เคยรู้เรื่องเหล่านี้มาก่อน หรือสำหรับคนที่เคยรู้เรื่องราวและผลงานของคนเหล่านี้มาบ้าง ก็ยังน่าจะได้แง่มุมแปลกๆ ใหม่ๆ ที่ไม่เคยรู้มาก่อน

อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้ไม่ได้มีเจตนาจะรวบรวมบุคคลสำคัญของโลกไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เช่น ไม่มีขุนวุ (หรือขุนจือ) ซึ่งก็มีช่วงชีวิตอยู่ในช่วงเวลามหัศจรรย์นี้ด้วยเช่นกัน (ราว 544-496

ปีก่อนคริสต์ศักราช) อีกเรื่องหนึ่งคือ ผู้เขียนไม่ได้เจตนาจะเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้เพื่อใช้เป็นหนังสือวิชาการที่ใช้อ้างอิงจริงจัง จึงไม่ได้ทำบัญชีรายชื่อเอกสารอ้างอิงที่มีเป็นจำนวนมากอย่างเป็นกิจจะลักษณะ แต่ประเด็นสำคัญเรื่องเวลาที่ใช้อ้างอิงและนำมาใช้เป็นชื่อหนังสือคือ 543BC ได้ให้เอกสารอ้างอิงที่คิดว่าจำเป็นไว้พอสมควร ส่วนรูปต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้มาจาก Wikimedia Commons หรือ Public Domain อื่น

ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณธีรภัทร เจริญสุข และอาจารย์รัชชัย ดุยสุจริต สำหรับคำแนะนำเกี่ยวกับชื่อคน ชื่อสถานที่ และอื่นๆ ขอขอบคุณ คุณปานบัว บุนปาน ผู้บริหารสำนักพิมพ์มติชน คุณมณฑล ประภากรเกียรติ ผู้จัดการสำนักพิมพ์มติชน ขอขอบคุณ คุณออยล์ ชนมน วังทิพย์ ที่ทำหน้าที่บรรณาธิการเล่มได้อย่างยอดเยี่ยม และขอบคุณทีมงานจากสำนักพิมพ์ทุกท่านที่ช่วยให้หนังสือสำเร็จเป็นรูปเล่มอย่างสวยงาม

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณสมาชิกในครอบครัวคือ คุณวราภรณ์ ชุมเกษียร และน้องแมว X และ Y สำหรับกำลังใจที่มีให้กันเสมอมา ขอให้มีความสุขสำราญกับความรู้ครับ

นำชัย ชีววิวรรณ

มิถุนายน 2566

_____ ฟิราโกรีส _____

เดมอคริตัส _____

ฮิปโปเครเตส _____

_____ โซเครเตส _____

_____ เอ็มเพโดคลีส _____

_____ อแนกซิแมนเดอร์ _____

_____ เรลีส _____

_____ ฮีสป _____

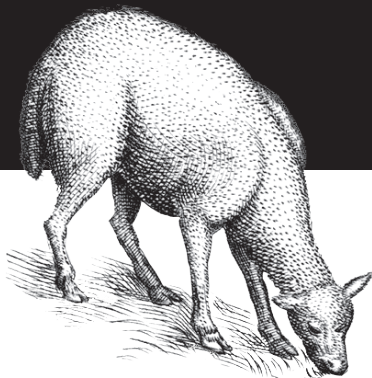

_____ พระพุทธเจ้า _____

_____ พระมหาวิระ _____

_____ เหลาจื่อ _____

_____ ขงจื้อ _____

ฮิปพาร์คัส
อีราทอสเธเนส
อริสทาร์คัส
อาร์คิมิดีส
ยุคลิด
ยูโดซัส
อริสโตเติล
เพลโต

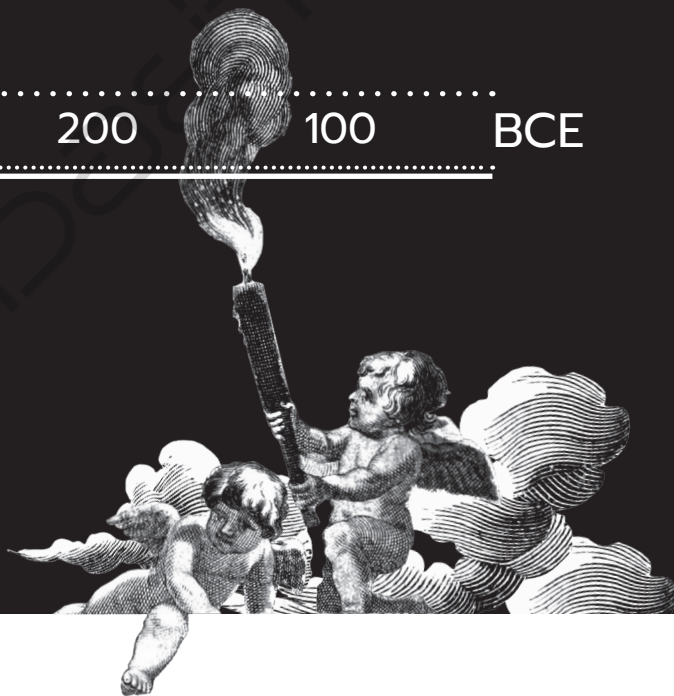
300

200

100

BCE

จวงจื่อ

0 1

ทำไมต้องเป็น 543 BC?

หนังสือหลายเล่ม หลายแนว ทั้งประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และปรัชญา ฯลฯ ล้วนให้ข้อมูลตรงกันว่าในยุคพุทธกาลมีนักคิด นักปราชญ์ และศาสดามากมายถือกำเนิดขึ้นอย่างพร้อมเพรียงกันในหลายแหล่งอารยธรรมสำคัญทั้งแถบทะเลเอเจียน แม่น้ำสินธุและคงคา รวมไปถึงแม่น้ำฮวงโห อันที่จริงในแหล่งอารยธรรมอื่นที่ไม่ได้รับการกล่าวถึงก็อาจจะเป็นเช่นนี้ แต่ไม่ได้มีบันทึกไว้อย่างชัดเจนเท่าหรือมีก็น้อยมาก ไม่ได้เป็นที่ทราบในวงกว้าง

ในอารยธรรมกรีก มีเฮลีสที่อาจถือเป็นนักวิทยาศาสตร์คนแรกของโลก (เท่าที่มีบันทึกตกทอดถึงปัจจุบัน) เขาเชื่อในพลังของธรรมชาติที่ไม่จำเป็นต้องมีเทพเจ้ามาบัญชาหรือยุ่งเกี่ยว แบบเดียวกับชาร์ลส์ ดาร์วิน ที่เกิดในอีกกว่า 2,000 ปีให้หลังเชื่อว่าวิวัฒนาการไม่จำเป็นต้องมีพระเจ้าเป็นผู้บังคับควบคุมอยู่เบื้องหลัง ทั้งยังมีอแนกซิแมนเดอร์ ผู้ฝันถึงชีวิตแรกและโลกมากมายนับไม่ถ้วนในยุคที่ผู้คนยังคิดว่าโลกนี้เป็นเพียงโลกเดียว ไม่ว่าจะในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

มีเอ็มเพโดคลีสที่แยกสิ่งต่างๆ ออกจากกันจนเหลือแค่ธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม และไฟ ในขณะที่เดโมคริตัส จินตนาการถึงโลกในระดับที่เล็กสุดๆ วาดฝันถึงสิ่งที่เล็กที่สุด คือ “ปรมาณู” ที่ไม่อาจแบ่งแยกได้อีกต่อไปแล้ว

มีนักคณิตศาสตร์อย่างพีธาโกรัส ยูโดซัส ยุคลิด อริสตาร์คัส อีราทอสเธนีส ฮิปปาร์คัส และอาร์คิมิดีส ผู้อธิบายโลกและสวรรค์

รวมไปถึงปรากฏการณ์ทั้งหลายในจักรวาลด้วยคณิตศาสตร์และเรขาคณิต ในบรรดานี้ก็มีหลายคนเข้าใจธรรมชาติเกี่ยวกับวันเวลาอย่างลึกซึ้งจนสามารถทำปฏิทินที่เที่ยงตรงยิ่ง ส่วนบางคนก็พิสูจน์ว่าโลกเป็นทรงกลมและไม่ได้เป็นศูนย์กลางจักรวาล อีกทั้งมีบางคนถึงกับหาญกล้าประกาศว่า หากหาไม้คานที่ยาวมากพอให้ได้ ก็อาจจะหาจุดเหมาะสมที่สามารถถนัดติดโลกให้กระเด็นไปจากวงโคจรได้

มีนักปรัชญา อาจารย์-ศิษย์ 3 รุ่น ผู้เป็นต้นธารของแนวคิดด้านปรัชญาของโลกตะวันตก โสเครตีส เพลโต และอริสโตเติล มีแพทย์ผู้สร้างมาตรฐานจริยธรรมอย่างฮิปปอกเรตีส และมีผู้ทำให้สัตว์ทั้งหลายพูดได้ซึ่งกลายเป็นวรรณกรรมเด็กคลาสสิกที่ถ่ายทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบันอย่างอีสป

ส่วนทางชมพูทวีปก็มีพระราชโอรส 2 พระองค์ที่ออกจากพระราชวัง ออกผนวชเพื่อหาสัจธรรม คือ พระมหาวิระและพระพุทธเจ้า ขณะที่ดินแดนแห่งแม่น้ำเหลืองก็มีเหลาจื๊อ ผู้เป็นศาสดาเต๋า จวงจื๊อ ผู้ไม่แน่ใจว่าตัวเองฝันเป็นผีเสื้อหรือผีเสื้อฝันว่าเป็นตัวเองกันแน่ และขงจื๊อ ผู้วางรากฐานจริยธรรมและธรรมเนียมเคารพบรรพบุรุษของจีน อีกทั้งเป็นผู้ให้กำเนิดความเป็นบัณฑิตจีนในอีกนับพันปีต่อมา

แน่นอนว่าที่กล่าวมา ย่อมเป็นแค่เพียง “เศษเสี้ยว” ของนักคิด นักปราชญ์ และศาสดาหรือเจ้าลัทธิทั้งหมดที่เกิดขึ้นร่วมกันในสมัยนั้น ยังมีนักคิด นักประวัติศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ และเจ้าลัทธิอีกมากที่ไม่อาจรวบรวมไว้ได้หมดในหนังสือเล่มเดียว จึงอาจกล่าวได้ว่าหนังสือเล่มนี้เป็นแต่เพียงการเลือกเล่าเรื่องเกี่ยวกับนักคิดคนสำคัญของโลกกลุ่มหนึ่งที่ถือกำเนิดขึ้นในเวลาไล่เลี่ยกับพระพุทธเจ้า

ปีที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน คือ 543 ปีก่อนคริสต์ศักราช

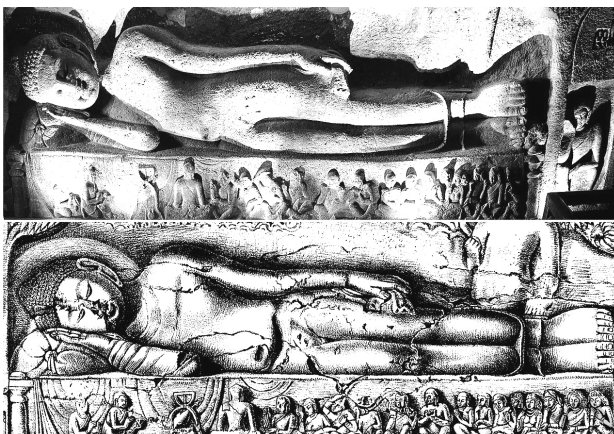
(BC - Before Christ) หรือศักราชสากล (BCE - Before Common Era) ก็น่าจะพอนับเป็นจุดกึ่งกลางอันใกล้เคียงกับจุดเริ่มต้นของ “การสันดาปทางปัญญา” หรือ “การปะทุทางปัญญา” ในครั้งนั้นได้ โดยปีเกิดของเธลีส (624 ปีก่อนคริสต์ศักราช) นั้นแทบจะเป็นปีเดียวกันกับปีประสูติของพระพุทธเจ้า (623 ปีก่อนคริสต์ศักราช) หรือหากจะนับจากปีเกิดของฮิสปที่ 620 ปีก่อนคริสต์ศักราช ก็พบว่าใกล้เคียงกันไม่น้อย ส่วนนักคิดสำคัญคนอื่นๆ มีช่วงชีวิตไล่เรียงหลังจากช่วงเวลาดังกล่าวลงไป จนถึงคนสุดท้ายที่บันทึกไว้ในหนังสือเล่มนี้ คือ ฮิปบาร์คัสที่เกิดในช่วง 190 ปีก่อนคริสต์ศักราช

นับว่ากินห้วงเวลาแห่งการสันดาปความคิด-สติปัญญา รวม 4 ศตวรรษด้วยกัน

นักคิดในอารยธรรมกรีกจำนวนมากที่ส่งอิทธิพลมาถึงปัจจุบัน จึงอัดแน่นกันอยู่นับแต่ยุคพุทธกาลจนล่วงมาอีกสามร้อยกว่าปีอย่างน่าอัศจรรย์ใจมาก!

เมื่อหันมาดูทางโลกฟากตะวันออก พระมหาวีระก็เกิดร่วมยุคพุทธกาล ส่วนเหลาจื๊อซึ่งมีปีเกิดไม่แน่ชัดนั้นอาจมีปีเกิดราวศตวรรษที่ 6 ก่อนคริสต์ศักราช ซึ่งก็ใกล้เคียงกับยุคพุทธกาลอีก ขณะที่มีความเป็นไปได้ว่า ขงจื๊ออาจจะเคยพบกับเหลาจื๊อ ส่วนจวงจื๊อก็เป็นหลานศิษย์ของเหลาจื๊อ จึงอาจกล่าวได้ว่า นักคิดสำคัญจำนวนมากในอารยธรรมตะวันออกนั้นเกิดร่วมยุคพุทธกาลและหลังจากนั้นไม่นานอย่างน่าทึ่งอีกเช่นกัน

ด้วยเหตุนี้เอง หนังสือเล่มนี้จึงขอใช้ปีบริพนพานของพระพุทธเจ้าเป็นหมุดหมายสำคัญและเป็นชื่อหนังสือ เพื่อบ่งบอกถึงความสำคัญของยุคเรืองปัญญาญาณใน 3 อารยธรรมใหญ่ของโลกดังกล่าว

ภาพแกะสลักมหาปรินิพพานในถ้ำอชันตา
(Ajanta Caves)

อย่างไรก็ตาม การคำนวณปีปรินิพพานนี้ก็มีปัญหาบางอย่าง
อยู่บ้าง ดังที่ ส. ศิวรักษ์ ระบุไว้ในหนังสือโสกราตีสว่า

“...มีผู้แย้งว่าหลักนับพุทธศักราชของเราเห็น
จะไม่ถูกต้อง ด้วยทางลัทธิการคิดขึ้น ด้วยอาศัยวิธีสืบ
รัชกาลพระเจ้าแผ่นดินสิงห์พ ย้อนกลับเข้าไปหาพุทธ-
ประวัติ ปรากฏในหนังสือมหาวงศ์ว่า ตอนเปลี่ยน
แผ่นดินมักนับข้ามปีไปได้โดยง่าย ดร. คอนเซ เสนอ
ว่าพุทธปรินิพพาน เกิดก่อนพระเยซูสมภพเพียง
480 ปี

ถ้าเช่นนั้นโสกราตีสก็เกิดหลังมหาปรินิพพาน
เพียง 10 ปี

ทั้งนี้ เชื่อว่าคริสต์ศักราชจะลงตัว ไม่ผันแปร ดัง
ที่คนส่วนใหญ่เข้าใจกันก็หาไม่ นักปราชญ์ในคริสต์-
ศาสนาเองก็ยอมรับว่า...การนับศักราชในยุโรปเองก็
แตกต่างกันมาช้านาน ฝ่ายหนึ่งถือปฏิทินเกรกอรี อีก
ฝ่ายถือปฏิทินจูเลียน (ที่เรียกว่าปฏิทินแบบเก่า) มา
ร่วมใช้ปีเหมือนกันเมื่อ ค.ศ. 1752 นี่เอง แม้บัดนี้ทาง
ลัทธิกรีกออร์ทอดอกซ์ก็ยังฉลองวันตรุษฝรั่งผิดกับทาง
ลัทธิคาทอลิก และโปรเตสแตนต์อื่นๆ”

เว็บไซต์ *Internet Encyclopedia of Philosophy* (IEP)¹ ระบุ
คล้ายคลึงกันว่า วันเวลาที่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัตินั้นไม่ลงรอยกัน
สมบูรณ์นัก ส่วนที่เห็นตรงกันมากที่สุดและสรุปไว้ในช่วงกลางคริสต์-
ศตวรรษที่ 19 ถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 คือ หากถือตามชาว
พุทธเถรวาทก็ว่า พุทธกาลต้องเป็น 623-543 ปีก่อนคริสต์ศักราช
แต่หากเป็นนักวิชาการตะวันตกก็อาจยึดถือเอาตัวเลขที่ 560-480
ปีก่อนคริสต์ศักราช

อย่างไรก็ตาม ภายหลังการตีพิมพ์ *Proceedings of the
International Symposium* (ค.ศ. 1991) บันทึกการประชุมที่จัดขึ้น
ณ เมืองเกอติงเกน (Göttingen) เมื่อ ค.ศ. 1988 ข้อสรุปเรื่องปี
ปรินิพพานก็เกิดเป็น 2 มติดังกล่าวและไม่มีความเห็นใดเป็นเอก-
ฉันท์อีกต่อไป

ตัวเลขที่จะอ้างอิงถึงต่อไปนี้ เป็นการประเมินปีปรินิพพาน
โดยเทียบกับปีก่อนคริสต์ศักราช (BC) หรือก่อนศักราชสากล (BCE)
โดยเหล่านักวิชาการ:

ราว 404 BCE (ประเมินโดย ริชาร์ด กอมบริช)

ระหว่าง 410-390 BCE (ประเมินโดย เคนเนธ รอย นอร์แมน)

ราว 400 BCE (ประเมินโดย ริวโซ ฮิเกตะ)

ราว 397 BCE (ประเมินโดย คาร์ม เดช สิงห์ ซาราโอ)

ระหว่าง 400-350 BCE (ประเมินโดย ไฮน์ซ์ เบเชิร์ท)

383 BCE (ประเมินโดย ฮะจิเมะ นะกะมุระ)

368 BCE (ประเมินโดย อะกิระ ฮิระกะวะ)

ระหว่าง 420-380 BCE (ประเมินโดย อังเดร บาร์ว)

ชัดเจนว่ามีความไม่ลงรอยกันอย่างชัดเจน และความเห็นแตกต่างกันไปอย่างหลากหลาย ตัวเลขย้อนกลับไปมากที่สุดคือ 420 ปีก่อนคริสต์ศักราช ขณะที่ตัวเลขย้อนกลับไปในน้อยที่สุดคือ 350 ปีก่อนคริสต์ศักราช

ผู้ใช้เฟซบุ๊กชื่อ “Sai Ban Mueang”² ได้วิเคราะห์เรื่องการกำหนดและความแม่นยำเรื่องปีประสูติและปีปรินิพพานของพระพุทธเจ้าไว้ว่า การที่วัฒนธรรมอินเดียไม่ใส่ใจจดบันทึกลายลักษณ์อักษรอย่างอารยธรรมอื่น ไม่ว่าจะจีน อียิปต์ หรือกรีก-โรมันโบราณ ทำให้ข้อมูลประวัติศาสตร์ของอนุทวีปเอเชียสูญไปเป็นจำนวนมากอย่างน่าเสียดาย จึงต้องอาศัยการบันทึกของต่างชาติ เช่น ลังกาและจีนในการอ้างอิงแทน

อย่างไรก็ตาม ระบบการจดจำคำสอนแบบ “มุขปาฐะ” ของพราหมณ์ พุทธ และเชน ก็ทำให้ข้อมูลประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่งถ่ายทอดกันมาได้ ข้อเท็จจริงจากหลายแหล่งถูกต้องตรงกันว่า พระพุทธเจ้าทรงดำรงพระชนม์ยาวนาน 80 พรรษา แม้แต่ละนิกายจะระบุวันเวลาแตกต่างกันไปบ้าง

การกำหนดพุทธศักราชให้เริ่มต้นจาก 543/544 ปีก่อนคริสต์ศักราชนั้น เป็นข้อสรุปจากองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก

(The World Fellowship of Buddhists) ซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในหมู่ประเทศที่นับถือศาสนาพุทธทั่วโลก ในบางประเทศถึงกับกำหนดพุทธศักราชให้เป็นปีศักราชทางการของตน โดยพุทธเถรวาททั้งในพม่าและอินเดีย กำหนดนับเริ่มตั้งแต่หลังปรินิพพานทันที ขณะที่พุทธเถรวาทในลังกาและไทย กำหนดนับเริ่มไว้ที่หลังปรินิพพานไปแล้ว 1 ปี

สำหรับหลักฐานที่ใช้กำหนดพุทธกาลนั้น ในทางประวัติศาสตร์ มีความสัมพันธ์โดยตรงกับพระเจ้าอโศกมหาราช องค์อุปถัมภ์ผู้ทรงกระตือรือร้นในการเผยแผ่พุทธศาสนาออกไปอย่างไพศาล ทรงสร้างทั้งสถูป เจดีย์ วิหาร และศิลาจารึก ซึ่งอาจนับได้ว่าเป็น “การจารึก” พุทธประวัติและพุทธธรรมต่อสาธารณชนอินเดียเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรก

จุดเชื่อมโยงสำคัญที่ทำให้ “กาล” แห่งพุทธสมัยชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่ การเข้ามาของชาวกรีกในสมัยพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช ประวัติศาสตร์ของอินเดียในช่วงหลังพุทธกาลไม่นานนักจึงปรากฏอยู่ในบันทึกของชาวกรีก ซึ่งในแง่มุมหนึ่งก็ช่วยให้เรื่องพุทธประวัติที่เป็นดั่ง “ตำนาน” มีความจริงจังและชัดเจนมากขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีบันทึกกล่าวถึงพระอัยกาและพระบิดาของพระเจ้าอโศกปรากฏอยู่ในบันทึกของพวกกรีกด้วย ขณะที่พระเจ้าอโศกเองก็จารึกพระนามพระราชากรีกร่วมสมัย 5 พระนามที่ได้ทรงส่งคณะทูตไปเผยแผ่ธรรมเอาไว้ใน “เสาอโศก” เป็นภาษาปรากฤตอักษรพราหมี ได้แก่

1. พระเจ้าอันติโอคัสที่ 2 อีออสแห่งซีเรียหรือจักรวรรดิซีลูซิด
2. พระเจ้าปโตเลมีที่ 2 ฟิลาเดลฟอสแห่งอียิปต์
3. พระเจ้าอันติโกนัสที่ 2 โกนาตาสแห่งมาเซดอน

4. พระเจ้ามาทาสแห่งไซรีนี

5. พระเจ้าอเล็กซานเดอร์ที่ 2 แห่งอียิปต์

การกำหนดพุทธกาลในทางหนึ่งจึงอ้างอิงวันเวลาจากบันทึกใน “เสารโศก” สอดเทียบกับอีกทางหนึ่งคือ บันทึกของชาวกรีกร่วมสมัยกับพระองค์

นักประวัติศาสตร์กรีกอีกหลายคนติดตามกองทัพพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชไปสู่อินเดีย ได้แก่ อริสโตบูลัส โอนสิกริตัส และเนียร์คัส ล้วนได้บันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ในอินเดียไว้ ซึ่งได้รับการอ้างอิงต่อมาภายหลังโดยนักประวัติศาสตร์คนอื่น เช่น ไดโอโดรัส สตราโบ พลูทาร์ก และอาร์เรียน

ทั้งนี้เอกสารตะวันตกได้บันทึกเหตุการณ์สำคัญๆ ระหว่างกรีกกับอินเดียไว้หลายเหตุการณ์ ดังตัวอย่าง

ราว 326 ปีก่อนคริสต์ศักราช พระเจ้าอเล็กซานเดอร์นำทัพรุกเข้าอินเดียผ่านทางแม่น้ำสินธุ ในการนี้ได้ยึดเมืองดักคิลาที่เคยเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนา และในสมรภูมิจัสมิไฮตัสเปสกีเอาชนะพระเจ้าโปรรัส (เปารวะ) แห่งปัญจาบได้ แต่จากความเหนื่อยล้าของบรรดาทหารที่ต้องสู้รบพุ่งห่างไกลบ้านมายาวนาน ทำให้ไม่มีกำลังใจจะรุกต่อไปทางตะวันออกจนถึงกับข้ามแม่น้ำคงคาที่ปกครองโดยราชวงศ์นันทะได้ จึงทรงนำทัพย้อนกลับคืนมาตุภูมิเสียก่อน

ไม่กี่ปีหลังจากนั้น (323 ปีก่อนคริสต์ศักราช) พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชสวรรคตที่บาบิโลน ขณะพระชนมายุเพียง 32 พรรษา ปิดฉากพระมหาจักรพรรดิที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลกโบราณพระองค์หนึ่งผู้ได้ชื่อว่า พิชิตดินแดนครอบคลุมโลกส่วนใหญ่ที่ชาวตะวันตกรู้จักกันในยุคนั้น จนอาจเรียกได้ว่าเป็น “เจ้าโลก” ก็คงไม่ผิด

ปีต่อมาหลังปีสวรรคตของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช

พระเจ้าจันทรคุปต์ก็ยกทัพไปยึดครองกรุงปาฏลิบุตรที่ราชวงศ์นั้นทะ
ปครองอยู่ จากนั้นจึงสถาปนาราชวงศ์โมริยะหรือเมารยะ ปกครอง
อาณาจักรมคธ ต่อมาก็สามารถขยายพระราชอาณาเขตออกไปอย่าง
ไพศาล อีกทั้งทรงยึดครองพื้นที่ส่วนตะวันตกที่ชาวกรีกยึดไปปครอง
ก่อนหน้านี้ นั่นคืนกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรเมารยะแห่ง
อินเดียได้อีกครั้ง โดยในบันทึกกรีกเอ่ยถึงพระนามของพระเจ้าจันทร-
คุปต์ว่า “Sandrakottos” หรือไม่ว่า “Androcottus” และมีเอกสาร
กรีกบางชิ้นระบุว่า พระองค์ได้เคยพบกับพระเจ้าอเล็กซานเดอร์
มหาราชเป็นการส่วนพระองค์อีกด้วย

ราว 312 ปีก่อนคริสต์ศักราช แม่ทัพใหญ่นายหนึ่งของพระ-
เจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชชื่อ เซลุคัส ประกาศตั้งตัวเป็นกษัตริย์
มีอำนาจครอบคลุมดินแดนตั้งแต่เมโสโปเตเมียไปจนทั่วเปอร์เซีย
เป็นต้นราชวงศ์ซีลูซิด หลังขึ้นครองราชย์ได้เพียง 7 ปี ก็ขยายอำนาจ
จนมาถึงดินแดนที่พวกเมารยะยึดคืนไปได้ เกิดเป็นสงครามซีลูซิด-
เมารยะ (Seleucid-Mauryan war) ซึ่งสิ้นสุดลงด้วยการทำสนธิ-
สัญญาสันติภาพ โดยกรีกยอมมอบพื้นที่แถบชายแดนตะวันออกคืน
ให้อินเดีย ส่วนฝ่ายเมารยะก็ส่งมอบช้างศึก 500 เชือกเป็นของกำนัล
ตอบแทน

ราว 302-288 ปีก่อนคริสต์ศักราช ราชสำนักของเซลุคัส
ส่งเมกาสทีนีสเป็นทูตไปยังราชสำนักมคธของพระเจ้าจันทรคุปต์ที่
เมืองปาฏลิบุตร เมกาสทีนีสอาจจะจะเป็นชาวกรีกคนแรกที่ไปถึงแม่น้ำ
คงคา บันทึกชื่อ *Indika* ของเขาที่มีเนื้อหาวาดด้วยอินเดีย ถือเป็น
เอกสารสำคัญที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอินเดียในยุคนั้น ยิ่งไปกว่านั้นยัง
ทำให้กำหนดวันเวลาของกษัตริย์มคธได้ง่ายดายขึ้น โดยอาศัยการ
เปรียบเทียบกับกษัตริย์กรีก

นับแต่นั้นมาก็เกิดธรรมเนียมการส่งทูตเจริญไมตรีระหว่างกรีกกับอินเดียเรื่อยมา

กลวิธีอาศัยการเปรียบเทียบสมัยกษัตริย์กรีกและราชาอินเดียดังกล่าวช่วยบิบบ้างเวลาที่พระเจ้าอโศกส่งคณะทูตออกสอนธรรมได้ว่า น่าจะอยู่ระหว่าง 261-258 ปีก่อนคริสต์ศักราช และทำให้รู้ว่าพระเจ้าอโศกเองน่าจะเป็นราชาครองแคว้นมคธอยู่ในระหว่าง 268-232 ปีก่อนคริสต์ศักราช จากนั้นจึงกำหนดย้อนกลับไปถึงปีปรีนิพพานได้ดังตัวอย่างที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

อันที่จริงยังมีวิธีคิดคำนวณหาปีปรีนิพพานอีกหลายแบบ แต่อาจไม่ใช่เรื่องที่ส่งผลกระทบต่อแนวคิดหลักของหนังสือเล่มนี้ที่ว่าใกล้เคียงช่วงพุทธกาล เกิดนักคิดมากมายขึ้นในแหล่งอารยธรรมใหญ่ที่สำคัญของโลกทั้งยุโรป (กรีก) และเอเชีย (อินเดียและจีน)

อย่างไรก็ตาม จะเล่าไว้อีกสักเล็กน้อยว่า ที่มาของปีคริสต์ศักราช (Christian Era) หรือ ค.ศ. กิตกอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่แตกต่างออกไปมากมายนัก ดังคำ ส. ศิวรักษ์ ที่ว่า

“ทั้งนี้ ใ้ว่าคริสต์ศักราชจะลงตัว ไม่ผันแปร
ดังที่คนส่วนใหญ่เข้าใจกันก็หาไม่ นักปราชญ์ในคริสต์-
ศาสนาเองก็ยอมรับว่า...การนับศักราชในยุโรปเองก็
แตกต่างกันมาช้านาน”

เว็บไซต์ *Reasonable Theology*³ ให้ข้อมูลไว้ว่า ไม่มีการพูดถึงหรือระบุเรื่องปีประสูติของพระเยซูกันอย่างแน่ชัด จนถึงราวคริสต์ศตวรรษที่ 6 เมื่อพระชื่อ ไดโอนิซิอัส พยายามคำนวณวันประสูติของพระองค์จากหลักฐานจารึกและข้อมูลประวัติศาสตร์เท่าที่พอจะ

ภาพ “Adoration of the Shepherds”

โดยจิตรกรชาวดัตช์ แมตเธียส สโตเมอร์

(Matthias Stomer)

หาได้ จนระบุได้ว่าพระเยซูประสูติในปีที่ 753 แห่งจักรวรรดิโรมัน ซึ่งอาจเรียกปีดังกล่าวได้ว่าเป็น ค.ศ. 1

แต่อันที่จริงแล้ว ไดโอนิซิอุสไม่เคยระบุไว้อย่างชัดเจนว่า เขา
ระบุวันประสูติของพระเยซูได้อย่างไร⁴

สิ่งที่เรารู้แน่ชัดก็คือ เขาพยายามคิดระบบที่สามารถนำมาใช้
แทนสิ่งที่เรียกว่า “ระบบไดโอคลีเทียน (Diocletian system)” โดย
ไดโอคลีเทียนก็คือจักรพรรดิโรมันที่ครองราชย์ระหว่าง ค.ศ. 284-
305 และระบบไดโอคลีเทียนก็เริ่มนับจากปีที่พระองค์ขึ้นครองราชย์

อย่างไรก็ตาม ต่อมาก็พบว่าพระรูดังกล่าวคำนวณผิดพลาด
ไปบางจุด นักวิชาการรุ่นหลังอ้างอิงจากปีต่างๆ ในจารึกจนทำให้ทราบ
ว่า พระเยซูประสูติหลังจากปีที่ไดโอนิซิอุสระบุไว้หลายปี โดยอ้างอิง
จากเนื้อหาในพระคัมภีร์ไบเบิล หัวข้อ “ลูกา (Luke)” 2:1-5 ความว่า

“อยู่มาคราวนั้น มีรับสั่งจากจักรพรรดิอ็อกัสตัส ให้จดทะเบียนสำมะโนครัวทั่วทั้งแผ่นดิน นี่เป็นครั้งแรกที่มีการจดทะเบียนสำมะโนครัวเกิดขึ้นในสมัยที่คีรีนิอัสเป็นเจ้าเมืองซีเรีย คนทั้งหลายต่างก็ไปจดทะเบียนที่เมืองของตน โยเซฟก็เดินทางจากเมืองนาซาเร็ธ แคว้นกาลิลี ไปที่เมืองของดาวิดชื่อเบธเลเฮม ในแคว้นยูเดียด้วย เพราะว่าเขาเป็นวงศ์วานและเชื้อสายของดาวิด เขาไปจดทะเบียนพร้อมกับมารีย์หญิงที่เขาหมั้นไว้แล้วและกำลังตั้งครรภ์”

นักวิชาการส่วนใหญ่เชื่อว่า คำสั่งดังกล่าวของคีรีนิอัสเกิดขึ้นเมื่อ 8 ปีก่อนคริสต์ศักราช โดยต้องกินเวลาอีก 2-3 ปีจากนั้นจึงจะเกิดการสำรวจสำมะโนครัวจริง

นอกจากนี้ จากพระคัมภีร์ไบเบิล หัวข้อ “มัทธิว (Matthew) 2:1-23 ทำให้รู้ว่า พระเจ้าเฮอร์อดมหาราชออกค้นหาเด็กในคำทำนายของเมโฆ (Magi) เพื่อสังหารทิ้ง ทำให้ครอบครัวพระเยซูต้องอพยพหนีไปยังอียิปต์และอาศัยอยู่ที่นั่นจนกระทั่งสิ้นยุคของเฮอร์อด เราจึงแน่ใจได้ว่าพระเยซูน่าจะประสูติก่อนเฮอร์อดสิ้นพระชนม์ และหลักฐานแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ก็ชี้ว่า ปีดังกล่าวคือปีที่ 4 ก่อนคริสต์ศักราช

นี่ย่อมหมายความว่า พระเยซูน่าจะประสูติในช่วงหลัง 8 ปีก่อนคริสต์ศักราช จนถึงช่วง 4 ปีก่อนคริสต์ศักราช ซึ่งก็แน่นอนว่าพระองค์ประสูติก่อน “ปีคริสต์ศักราช” ที่เราอ้างอิงกันอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีอีกหลายเหตุการณ์ที่นำมาใช้อ้างอิงปีประสูติของพระเยซูอีกด้วย เช่น ปีขึ้นครองราชย์ของไทป์เรียส ซีซาร์ ปีที่พอนติอัส

จะเห็นได้ว่าการเทียบตัวเลขปี พ.ศ. และ ค.ศ. ล้วนอาศัยการ
“อ้างอิง” หรือ “เปรียบเทียบ” กับเหตุการณ์บางอย่างที่ถือกันว่า
เชื่อถือได้มากกว่าและใช้เป็นบรรทัดฐานได้

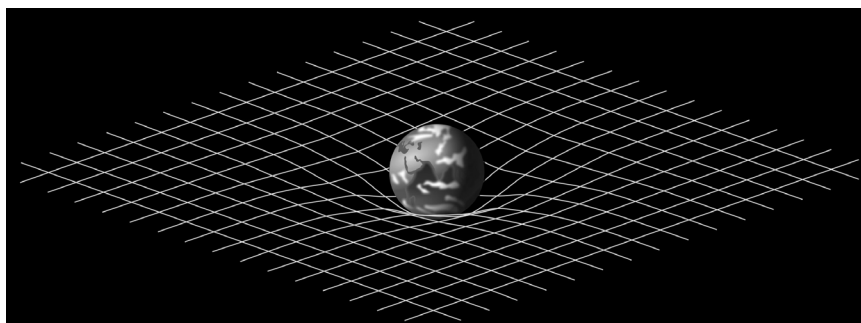
ในทางวิทยาศาสตร์นั้น เรื่องของเวลากลับสลับซับซ้อนและ
วุ่นวายมากยิ่งขึ้นไปอีก

[illegible]

ทฤษฎีวิทยาศาสตร์ปัจจุบันระบุว่า จักรวาลหรือทุกสิ่งที่เรา รู้จัก (และอีกมากที่เรายังไม่รู้จัก แต่อาจมีอยู่) เริ่มต้นเกิดขึ้นเมื่อ ราว 13,800 ล้านปีก่อน ซึ่งก็รวมทั้ง “เวลา” ด้วย นี่ย่อมหมายความว่า ก่อนหน้าจุดกำเนิดจักรวาล ยังคงเป็น “กล่อมดำ” ที่ไม่ชัดเจนว่า จักรวาลเป็นเช่นใดแน่ และในช่วงเวลาเช่นนั้นย่อมไม่มีเวลาใดๆ ให้ ยึดถือและใช้เปรียบเทียบได้

เท่านั้นยังไม่พอ เดิมเคยเชื่อว่าเวลามี “เส้นทาง” เป็นเส้นตรง จากอดีตสู่ปัจจุบันและไปต่อยังอนาคต “เหมือนกันหมด” และ “เท่า กันหมด” ไม่ว่าเราจะอยู่ ณ ตำแหน่งแห่งหนใดในจักรวาล หรืออยู่ใน สภาวะเช่นใด แต่เมื่ออัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ คิด “ทฤษฎีสัมพัทธภาพ” ขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 เวลา ก็กลายเป็นสิ่งที่ “แปรผัน” ได้ภาย- ใต้เงื่อนไขจำเพาะบางอย่าง ดังตัวอย่างที่รู้จักกันดีในชื่อ “ปฏิทรรศน์

ในภาพนี้ ความโน้มถ่วงของโลกคล้ายกับน้ำหนัก ที่ทำให้แผ่นยาง (หรืออวกาศรอบๆ โลก) บวมลง และแสงใกล้โลกเดินทางเป็นเส้นโค้งแทนที่จะ เป็นเส้นตรง

ฝาแฝด (twin paradox) ” ที่ระบุว่า หากมีฝาแฝดแท้ 2 คน โดยคนหนึ่งขึ้นยานอวกาศซึ่งเคลื่อนที่ด้วยความเร็วสูง ส่วนอีกคนหนึ่งอยู่บนโลก เมื่อยานอวกาศลำดังกล่าวลงจอดบนโลกอีกครั้ง จะพบว่าฝาแฝดที่อยู่บนโลก “แก่กว่า” ฝาแฝดที่อยู่บนยานอวกาศ เพราะเวลาบนยานอวกาศที่เดินทางเข้าใกล้ความเร็วแสงจะ “เดินช้ากว่า” เวลาบนโลก

ไม่เพียงแต่การที่ความเร็วสูงเข้าใกล้ความเร็วแสงเท่านั้นที่จะทำให้เวลายืดยาวออก การเข้าใกล้สิ่งที่มีมวลมหาศาลอย่าง “หลุมดำ” ก็ทำให้เวลา “ยืดยาว” ออกได้ด้วยเช่นกัน

ท่านที่เคยชมภาพยนตร์เรื่อง อินเตอร์สเทลลาร์ ทะยานดาว ฎัฏโลก (Interstellar) คงเข้าใจเรื่องนี้ได้ไม่ยาก เพราะเมื่อพระเอกในเรื่องเดินทางเข้าใกล้ “หลุมดำ” แล้วกลับมาพบหน้ากับลูกสาว ก็พบว่าฝ่ายลูกสาวกลับแก่กว่ามาก

นอกเหนือไปจากความเร็วแล้ว สภาวะแวดล้อมอีกอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อเวลาอย่างเห็นได้ชัดก็คือ “มวลปริมาณมากๆ” นั่นเอง

เวลาจึงไม่ได้มีลักษณะ “สัมบูรณ์” แน่ชัดและเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ไม่ขึ้นกับปัจจัยอื่นใด แต่กลับเดินเร็วช้าต่างกันได้ แล้วแต่สภาวะแวดล้อม!

ยังดีแต่ว่าตามทฤษฎีสัมพัทธภาพ การเดินทางย้อนเวลาดูจะเป็นสิ่งต้องห้าม แต่นั่นก็ไม่ได้ปิดโอกาสในการจินตนาการถึง “โลกคู่ขนาน” ที่เราอาจเดินทางย้อนเวลาไปยังอีกจักรวาลหนึ่งที่อาจมีตัวเราอีกคนหนึ่งอาศัยอยู่

การกล่าวถึงเวลาในมุมมองทางวิทยาศาสตร์ จึงน่าจะช่วยเพิ่มมุมมองเกี่ยวกับเวลาให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และทำให้เราเห็น “สมบัติของเวลา” ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

นับจากหน้าถัดไปนี้ เราจะย้อนเวลากลับไปยังสองพันห้าร้อยกว่าปีก่อน เพื่อพบกับศาสดา นักคิด นักปรัชญา และนักวิทยาศาสตร์จำนวนหนึ่ง รวมถึงสิ่งที่มหาบุรุษเหล่านี้ได้ค้นพบและฝากไว้ให้แก่วงโลก

ศตวรรษที่ ๖

เชิงอรรถ

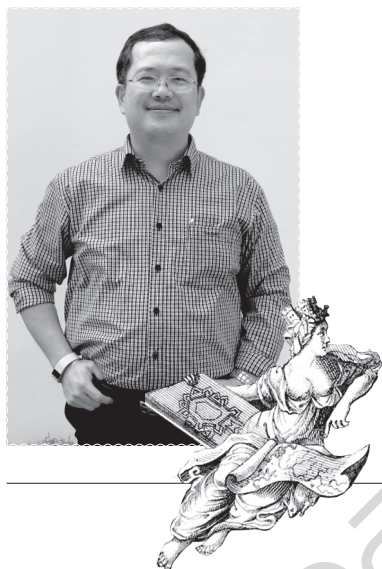
¹ Abraham Velez, "Buddha," *Internet Encyclopedia of Philosophy*, <https://iep.utm.edu/buddha/>

² Sãi Bân Mườing, *Facebook*, https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=863349387526905&id=100015555556981

³ Clayton Kraby, "What Year Was Jesus Actually Born?," *The Reasonable Theology*, <https://reasonabletheology.org/year-jesus-actually-born/>

⁴ Owen Jarus and Robert Coolman, "Keeping Time: The Origin of B.C. and A.D.," *Live Science*, <https://www.livescience.com/45510-anno-domini.html>

เกี่ยวกับผู้เขียน

นำชัย ชีววิวรรณ เป็นนักอ่าน นักเขียน นักแปล และนัก-
สื่อสารวิทยาศาสตร์ที่มีความสนใจหลากหลาย จบการศึกษาด้าน
วิทยาศาสตร์ทั้งจากในและนอกประเทศ (ปริญญาตรี ชีววิทยาจาก
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปริญญาโท ชีวเคมีจากมหาวิทยาลัยมหิดล
และปริญญาเอก อนุพันธุศาสตร์จากมหาวิทยาลัยคัมเมะโมะโตะ
ประเทศญี่ปุ่น)

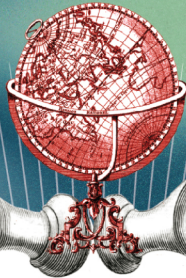
ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการฝ่ายสร้างสรรค์สื่อและ
ผลิตภัณฑ์ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
(สวทช.) และมีคอลัมน์ประจำอยู่ในนิตยสารสารคดี เพจ *The101*.
world และ *The Potential*

มีหนังสือที่เขียนหรือแปล ทั้งที่ทำคนเดียวและร่วมกับคนอื่น
ราว 50 เล่ม ตัวอย่างหนังสือแปลที่ภาคภูมิใจได้แก่ หนังสือไตรภาค
ชุดเซเปียนส์ ของยูวัล แฮราวี หนังสือคอสโมส ของคาร์ล เซแกน
และหนังสือกำเนิดสปีชีส์ ของชาร์ลส์ ดาร์วิน โดยที่หนังสือที่เขียน
เป็นเล่มแรกในชีวิตคือ *สู่ชีวิตอมตะ (เทคโนโลยีชีวภาพและการ-
แพทย์ศตวรรษที่ 21)* (2545) ได้รับเลือกให้เป็น “1 ใน 100 เล่ม
หนังสือตีวิทยาศาสตร์” ที่เขียนขึ้นโดยคนไทยและตีพิมพ์ระหว่าง
พ.ศ. 2537-2548

มีหนังสือชุดวิทยาศาสตร์อ่านง่ายและจิตวิทยาในชีวิตประจำวัน
วันที่ตีพิมพ์กับสำนักพิมพ์มติชนแล้ว 4 เล่ม ประกอบด้วย *อย่าชวน
เธอไปดูหนังรัก, อย่าชวนเธอไปอำผี, เธอ ฉัน สวรรค์ นรก และ
Need to Know รู้แล้วรู้รอด*

พ.ศ. 2563 ได้รับเลือกเป็นนักแปลดีเด่น รางวัลสุนทรพินิต
และ พ.ศ. 2565 ได้รับรางวัล Mahidol Science Communicator
Award 2022

* เรสส์ นักวิทยาศาสตร์คนแรกผู้แยกแยะปรากฏการณ์ธรรมชาติออกจากกิจของเทพเจ้าและขับไล่คริสตศักราชฐานการแพทย์ที่มีมนุษยธรรม

* อาเบิซึแบนเตอร์ เดมอคริตัส เอ็มเพโดคลีส และฮิปปอกrates ผู้ปลานความเชื่อและจินตนาการสู่โลกแห่งความจริง

* ฟิธากอรัส ยูโดเชัส อาร์คิมิดีส อริสโตเติล ฮิราทอสเนลัส ฮิปาร์คัส และยุคลิด ผู้ใช้ตัวเลขและเรขาคณิตไขความลับของจักรวาล

* ไสโครตัส เพลโต และอริสโตเติล อาจารย์ศิษย์ 3 รุ่น ผู้เป็นเสาหลักปรัชญากรีก

* พระพุทธเจ้า พระมหาวีระ เทลาจิว จวงจื่อ และขงจื่อ ต้นธารแห่งปัญญาญาณตะวันออก...

ร่วมเดินทางสู่ยุคแห่งการค้นคว้าของปัญญา อ่านเรื่องราวของเหล่านักคิด นักปรัชญา นักวิทยาศาสตร์ผู้ร่วมมอบ “ดวงไฟ” แห่งความสงสัยใคร่รู้และก้าวอันยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติ

ISBN 978-974-02-1850-0

9 789740 218500

สารคดี (ปรัชญา-วิทยาศาสตร์)

420.-